

Gabriela Babnik Ouattara

Gravitacija

Odlomek iz zgodbe

S potovanj se Gregor ni vračal izčrpan ali vznemirjen, kot je Kim pričakovala, pač pa pomirjen, kot po dolgem spancu. Znotraj zaspanosti se je postopno vračal k njej. Znova se je navajal na družino in znance, ki so ju obkrožali – odkar sta se sprla s prijateljem iz mladosti, je Gregor govoril, da nikomur več ne zaupa, in da prijateljstvo zanj ni opcija –, predvsem pa se je navajal na življenje mesta. Dogajanje v njem je opazoval od zunaj, kot da ga vse to ne bi zadevalo ali kot da je to, kar je pred njim, le otroška igra.

Kim si je pridržala pravico opazovanja; Gregorjev obraz, čista polt, izrazita, nekoliko naprej pomaknjena čeljust, malenkost premehka usta, se ji je zdaj zdel ne toliko prazen kot nekako zaklenjen vase. Bil je to molčeč izraz, ki ni hotel govoriti o svojih hrepenenjih in ki je pričakoval, da tudi drugi ne bodo govorili o svojih. Zato je molčala tudi tedaj, ko si je želela zastaviti vprašanje – ali sploh še vidi njuno skupno prihodnost? Kako meni, da sinova sprejemata njegovo odsotnost? Ali lahko doživlja trenutke zadovoljstva, brez njih? Namesto tega ga je, verjetno bolj iz preplašenosti kot česa drugega, vprašala, ali jih kdaj pogreša, ali mu kdaj manjkajo?

S tem vprašanjem je hotela predvsem preveriti njegov pogled, ki se je izgubljal v decembrskem večeru in med kresnicami ivja, ki se sicer prižigajo na brezlistnih drevesih, hotela ga je vprašati, ali se mu življenje včasih ne zdi kot ničvreden prospekt potovalne agencije. Kairo. Trst. Pariz. Berlin. Kaj pomenijo vsa ta mesta, če se zvečer ne moreš okleniti telesa, ki ga ljubiš

in ki ljubi tebe? Bilo je to obdobje, ko se je Kim začela vračati v svoje življenje, v tisto, kar je bila, preden je rodila sinova. Izgubljeno dekle, ki je na veliko goltalo knjige, ker je v njih našlo uteho in morda celo neoprijemljivo moč. Ko je opazovala Miho in Svita, se ji je zdelo čudno, da sta prišla iz nje. Bitji, ki sta imeli samostojno življenje, vendar je gesta tu ali tam vseeno spomnila na njihovo sorodstvo. Na začetku, ko je Kim obstajala z njima sama, mesec, dva, tudi tri, ju je objemala in vonjala, včasih, med kosilom, je brado naslonila na Mihovo mehko glavo ali pa je pustila njegovo nogo na svojem mednožju, hipno naključje, ki ji je dajalo uteho. Nekajkrat si je zaželela, da sinova ne bi nikoli odrasla, da bi to stanje trajalo večno, ona in sinova, vse drugo bi lahko izginilo.

V tistem hipu, ko si je Kim zaželela več Gregorja, je vedela, da je bila to posledica svojevrstne osamelosti. K temu je dodatno prispevala znanka, ki je tisti čas prihajala k njim. Spoznali sta se v parku, Kim je sedela na robu klopce, v roki držala knjigo in z drugo Miho, težko, da je prebrala več kot petnajst vrstic, toda to ji je vseeno dajalo občutek, da je povezana s svetom, da se ji ta še ni povsem odmaknil. Ženska v zgodnjih šestdesetih je delovala priljudno; oblečena je bila v temno lila jopico in udobne pohodniške čevlje. Rekla je, da je postala pozorna na Kim zaradi knjige. "Zelo pogumna se mi zdite, otrok v eni roki in v drugi knjiga. Če bi imela otroke, bi tudi jaz ravnala tako."

Kim je nekaj časa nepremično zrla v neznano žensko, ki se ji je na čuden način zdela znana, čeprav je ni hotela spraševati. Zdelo se ji je, da bi v dani situaciji vprašanja – ste poročeni, imate otroke, kaj delate sami tu? – izzvenela nevljudno. Ob koncu srečanja sta si izmenjali telefonski številki, in ko je Marija naslednjega dne poklicala, Kim ni bila niti najmanj presenečena. Morda je šlo le za to, da se je hotela nekomu predati v oskrbo; Marija je bila nasmejana in prijazna, zaščitniška in skrbna, ponujala je pomoč, tudi da bi pazila na otroka, če bi bilo treba. Kimin prvi vzgib je bil, da ne bi bilo treba (tu je bila tudi njena mati, ki je bila približno enake starosti kot Marija, vendar na pogled trša, pa manj razgledana in po svoje tudi manj odbita). Kim se je spomnila, da je bila prva stvar, ki ji jo je Marija povedala o sebi, da je ljubimkala s slavnim politikom. V naslednjih srečevanjih je bilo vse o njem: da je bil poročen, vendar ga to ni oviralo, da ne bi ljubimkal z mlado študentko. Da jo je, starejši gospod, odpeljal na Barje, ji tam pripovedoval o tistem, kar so se menili na skrivnih sestankih, ji položil roko med stegno in ji naredil, kar pač naredijo starejši gospodje mladenkam v takšnih trenutkih. Kim je začutila izpovedovalne nagibe, ki jih je ta ženska imela v sebi, morda je tudi zato sedela v tistem parku in lovila žrtve, toda ni se znala zares upreti: vstati s klopce, se posloviti in oditi domov.

Še teže jo je zavrnila, ko se je Marija nekega večera pojavila na vratih njihovega stanovanja, otovorjena s hrano, in ker je naključje hotelo, da je bil Gregor ravno v tistem obdobju doma in dobro razpoložen, so skuhali večerjo. Na začetku se je Kim bala, da ji bo rekel, kako privlači norce in zmedence, ki se pogrezajo v njeno šibkost ter tam najdejo ogledalo zase, toda ko se je v nekem trenutku dotaknil njenega stegna, nezavedna, samoumevna gesta, ki jo je Marija opazila, se je sprostila. Marija je očitno povzela Kimino razpoloženje in začela energijo usekane svečenice neznanega božanstva tihotapiti v njihovo družino. Ko je vsa načičkana vstopila v njihovo stanovanje, je pogosto zazehala: "V vaši družini se počutim tako domače kot še nikjer." Včasih je bila Marija razposajena, zaprla se je v sobo z dečkoma in z njima uganjala vragolije, spet drugič si je Miho in Svita posadila na kolena in si ju tožno pritiskala k prsim. Kim se je na njena razpoloženja odzivala razumevajoče, le nekajkrat je Gregorju po telefonu omenila, da se ji zdi, da Marija v sebi nosi motnost. Ker je šlo za hipno omembo, sta nanjo – oba – že v naslednjem hipu pozabila.

Sprememba, droben nihaj v dojemanju Marije, se je zgodil nekega večera, ko sta se z Gregorjem peljala domov iz restavracije. Znanec, bančnik po poklicu, si je ob ženini odsotnosti privoščil hvalisanje. Pojasnjeval je, kakšen tip žensk mu menda najbolj godi. Kim je zrla v njegov krožnik, malo zaradi sramu, malo pa tudi zaradi nelagodja ob besedah, da mu uga-jajo ženske, katerih kri gre med orgazmom globoko v telo, katerih čutenja se odvijajo tik pod povrhnjico, intenzivno, naelektreno, neposredno. Z Gregorjem sta se spogledala in na poti domov nekaj časa molčala. Čutila je, kako se jima tišina nabira okoli gležnjev in kako leze navzgor, dokler ni Gregor načel pogovora. Vprašal je, ali se Kim zaveda, kaj mu je pred kratkim omenila "tista ženska". Kim se je pretvarjala, da ne ve, za koga gre. Gregor je počasi in previdno dejal, da se mu je Marija v času njene odsotnosti, tedaj, ko je noči preživljala na intenzivni negi, ob postelji svoje postoperativne matere, ponudila, da pomaga paziti na sinova.

Kim je nekaj časa zrla predse ter premišljevala, ali ženska, kakršna je Marija, lahko privlači moškega, kot je Gregor, ali si jo je kdaj predstavljal razkrečeno ležati sredi njune zakonske postelje. Kim bi Marijo lahko opisala kot odraslo, entuziastično žensko. Z odraslostjo je mislila na nekoga, ki je bil odprta smrti, ki je svoje telo pripravil na doživetja, saj je vedel, da ne bo večno živel. Je ta misel Gregorja vzbujala ali plašila? Mu je bilo vseeno, koga ima ob sebi, ali je bila njena prisotnost zanj vendarle nepogrešljiva? Kim je goste, težke misli odfrnila z idejo, da ni nikakršne potrebe za izpad ljubosumja. Z Gregorjem sta se ljubila. Resda sta živela ločeno, toda

imela sta območja, ki sta si jih delila, dom, posteljo in otroka, pa območja smeha in poljubov ter predvsem pogovor. Bila sta združena – v dihu – in vonj Gregorjeve kože je bil za Kim nezamenljiv v tolikšni meri, da je včasih, kadar ga ni bilo, obraz zarila med njegova oblačila in vpijala vse tisto, kar je bilo tam, do bolesi. Bolj čutila kot vedela je, da je Marija njuno družino izbrala, da si jo je jemala kot objekt opazovanja, toda da bi posegala vanjo, je bilo nezamisljivo.

Gregorjevo opazko, češ da se mu je “tista ženska” ponudila, je tako odpravila z zamahom roke. Marija ni mogla biti njena tekmica, in če bi zares bila, ji Gregor tega ne bi niti omenil. Sklenila je le, da ne bo več odgovarjala na Marijina vprašanja – Kaj natančno dela Gregor tam v Amsterdamu ali Frankfurtu? Imaš kakšne novice o njem? Za koga dela? V katerem oddelku je? Koliko zasluži? Nekoč, ko sta z Marijo sedeli na njihovem balkonu ter pili kavo, ji je Marija šepnila: “Saj razumeš, nočem ga kritizirati in človek mora zaslužiti, toda jemlje te za samoumevno, moral bi biti več s tabo, z otrokoma.” Kim je trznila, si z roko segla za vrat. Gregorjevi odhodi so bili kot prebliski – nikoli jih ni naznanjal vnaprej in nikoli ji ni predstavil svojega vsakdana v tujini. In tudi ko se je vrnil, je bilo videti, da ne želi povzemati, da ga povzemanje celo dolgočasi. Kim je dojela, da zanimanje, kaj Gregor počne, kadar ni z njo, ni njeno, da je to zanimanje drugih ljudi. Mar ni tudi njena mati rekla: “Pa si ti prepričana, da je med vama vse v redu? Meni se zdi, da Gregor beži od tebe!”

Ko je že mislila, da je s tem opravila, jo je zadelo. V njej se je usidrala bizarna ideja, da Gregorja sploh nikoli ni poznala, da nikoli nista živela skupaj – samo otroka sta bila resnična, pa še onadva bi lahko bila od drugega moškega. Ker svojih misli ni znala artikulirati, ga je potem vprašala tisto, kar je nekoč že zavrnila. – Ali kdaj razmišlja o drugih telesih? Morda je samo hotela videti izraz na njegovem obrazu, premik ustnic, živčno kretnjo. Če bi jo naredil, bi dobila potrdilo, vendar je ni naredil. Nagnila se je k njemu, sedeč na postelji, in mu položila dlan na stegno. Gregor je sklonil glavo, in ko jo je s palcem in kazalcem prijel za razgaljeni vrat ter povlekel njen obraz k svojemu, je opazila, da je razočaran, ker je odprla to temo, da je dregnila tja, kjer je bila trda, malodane razpokana zemlja njunega odnosa.

“Če bi me zanimala druga ženska, bi ti to sam povedal. Ni se mi treba pretvarjati. Če bi ljubil drugo, bi ti obrnil hrbet, vendar sem še vedno tu. In nekaj časa še nameravam biti.”

Kim je bilo sram, da je podlegla zunanjim pritiskom, ki so videli njeno srečo in jo skušali okrniti. Čutila je, kako se ji je rdečilo razmazalo, zato je

pobegnila v kopalnico. Pogledala se je v zrcalo in sprevidela, kako je tisto, kar morda sploh ne bi smelo biti izrečeno, prestopilo robove njenih ustnic.

Ponoči je Gregorja objemala, kot da ga ne bo nikoli izpustila. Obdobja njegove odsotnosti je začela dojemati kot čas, naphan s svetlo rumenimi popoldnevi, ki jih je, če se je dobro organizirala, lahko imela samo zase. Kadar pa je bil Gregor ob njej in se ga je ponoči lahko dotaknila, je bilo, kot bi na sredo kuhinje, v stekleno posodo, postavila tulipane. Prodajalec na tržnici je dejal, naj jih položi na mizo, le za nekaj minut, nato poreže stebila in jih da v toplo vodo. Gregor je bil ta radost kratkega diha, za katero si je želela, da bi jo podaljšala, kolikor je bilo le mogoče.

Epizoda z Marijo je končno trajala dlje, kot bi smela.

Na videz je bilo njuno prijateljstvo gladko, toda Kim je čutila, da se med njima zateguje in da sta v mejlih, ki sta si jih izmenjevali, tekmovalni in napeti. Ko je Marija nekoč napisala, da se ji Kimine skice za bližajočo se razstavo albanskega umetnika zdijo "zelo lepe", je Kim odgovorila z vprašaji. V odgovor je dobila tišino, ki jo je pripisala Marijini nezmožnosti analitičnega mišljenja, toda v dneh, ki so sledili, se je začela spraševati, zakaj vztraja v tem odnosu. Ker jo je mučila radovednost glede tistega povabila Gregorju? Ker je hotela preveriti, kaj od tega, kar je Marija pripovedovala njej in njeni družini, sploh drži? Na koncu je sklenila, da je Marijo tolerirala, ker ji je iz različnih mest, kamor se je hodila odpočivati, kot je govorila, nosila stare, neuporabne stvari. Zlatast plašč z rdečo svileni podlogo, ki si ga oblekel kot kimono, indijanske srajce z usnjenimi trakci za Gregorja in zdrasane avtomobile za fanta, ki jih je kupovala v trgovinah z rabljeno robo. "Veseli me neuporabne stvari," je govorčila ter se vrtela po njihovem stanovanju.

Kim jo je molče opazovala; očito je bilo, da Marija ni opazila razlike v Kiminem vedenju. Zaprta v stekleno kletko ji je pripovedovala o stvareh, ki so se ji zgodile na zadnjem potovanju, o svojem poreklu, o svojem delu, o svojem okusu in svojih navadah, o vsem mogočem, ne da bi Kim vprašala, ali jo to sploh zanima. Marija je samoumevno predvidela, da na Kimini strani obstaja radovednost glede njenih travm iz preteklosti in da skuša penetrirati v medvrstičje tistega, kar je bilo že pred kakšnim desetletjem ali več obelodanjeno v javnih občilih. Marija je vehementno in malodane brez strahu spregovorila o spolnih zlorabah otrok. In zaradi tega pridobila status kontroverzne osebe.

Gregor je od tistega "nočnega" povabila naredil korak nazaj, in če se je zgodilo, da je bil doma, ko je prišla, se je opravičil in se umaknil v sobo ali

pa je molče strmel v računalniški zaslon. Marija je presenečeno obstala, zrla proti vratom, za katerimi je izginil Gregor, in nekam vase zašepetala: "Muca mu je pojedla jezik, kakšna škoda!"

Kim je slutila, da jo Marija tudi zaradi Gregorjeve zavrnitve skuša privezati nase s štorijami, ki so bile na meji obscenega.

Nekega večera, med pomerjanjem neuporabnih stvari ter srkanjem roséja, v katerega je Kim zlivala breskov sok, je Marija skušala razdelati svoj komentar o "zelo lepih" skicah. "Tedaj sem ti samo hotela reči, da je v tvojem načinu razmišljanja in občutenja nekaj lepega. Tvoje doživljanje sveta je nekako lepo, če razumeš, kaj ti hočem reči."

Kim se je nakremžila.

"Ti nisi ena tistih ljudi, ki si vnaprej ustvarijo mnenje o nekom in ga potem trpajo v predal, v katerega sploh ne paše, ampak pustiš človeku, da diha. Ti si kot lučka, ob kateri si lahko pogrejem roke. Pollaščevalnih ljudi ne prenesem," je nadaljevala Marija, "v meni se ob njih začne nabirati jeza, ki postopoma začne gniti. In tega ne bi hotela, mislim, da bi med nama šlo kaj narobe ..."

Kim je hotela ugovarjati, hotela je celo omeniti Gregorja, vendar jo je Marija prehitela.

"Edino tale tvoj možiček, ki misli, da je ljubezen za to, da se vsak dan sami ogledujemo v ogledalu. Sem mu kaj naredila?" Sedla je na kavč in začela odsotno božati rdečo podlogo kimono plašča. Kot da je pozabila na pravkar izrečeno, je začela pripovedovati, kako jo je samska mati s sanmi vozila v varstvo. Rdeče rokavice, plašček z velikimi, starinskimi gumbi, odtisi materinih škornjev, tiho drsenje sani in brezbrizno naletavanje snega v jutranji poltemi. Kim je razbrala, da takšni zatrti spomini vzklikajo izpod kupa odpadkov, ki jih Marija nosi v sebi. Njeno spoznanje, da v življenju ni praktično ničesar, kar ti pomaga preživeti, je bilo skrajno pesimistično. "Je samo notranje življenje, če ga uspeš najti," je rekla ter se na hitro poslovila, kot da bi se bala, da bo Kim načela pogovor o tem, kar je bilo nekoč ponujeno Gregorju. Prilastitvena gesta, ki je Marija očitno ni reflektirala.

Kim je Marijine obiske zreducirala, si dopovedovala, da sta z Marijo vzpostavili odnos, ki je bil sestavljen iz hitrih mejlov, bežnih pozdravov na cesti, priporočil, katero knjigo prebrati. Nekega poletnega večera, med posedanjem na balkonu, ko je Kim mislila, da premore že dovolj distance, da o Mariji premišljuje kot o daljni znanki, je Gregorju rekla, da se ji zdi Marija človek, ki ne more zblazneti, čeprav je ves čas na robu blaznosti. "V Mariji je neka stvar, ne vem, kako reči, nekakšna usedlina ... Zaradi nje je takšna, kakršna je ..."

“Kakšna usedlina?” je vprašal Gregor.

Kim je skušala povedati najbolje, kot je znala: “Usedlina, zaradi katere se je lahko vživela v to, da je na primer ptič. Lahko je vzletela, občutila val zraka, se pretvarjala, da ima perje, vse, kakor mora biti, če si ptič.”

Gregor je oporekal: “Marija ni noben ptič in tega se tudi precej jasno zaveda.”

“Natančno tako – Marija ve, da ne more biti nič drugega kakor to, kar je.”

Kim ni ušel posmehljiv ton v Gregorjevem glasu: “Problem je, da Marija ne ve, niti malo, kdo je.”

Bila je užaljena. Gregorju je že hotela reči, ali sploh kdo ve, kdo je? Nihče namreč ne ve o sebi, do kod raste in živi kot rastlina ali žival, sam od sebe, samodejno, nespremenljivo, in kje se začne tisto življenje, o katerem lahko vsaj nekoliko odloča z voljo, vendar je molčala.

Gregor se ni želel pogovarjati o Mariji. Rekel je le, da so njene zgodbe izmišljotina. Čeprav je Kim načeloma verjela, da Gregor hitreje kot ona sama spregleda ljudi, in nekoč, ko sta se z neke zabave vračala domov, ji je pod dežnikom, ki sta si ga delila, jasno namignil, da Marije ne želi več v njihovem domu, vendar je naredila po svoje.

Iz čistega dolgčasa je včasih poklicala Marijo, ji predlagala kosilo ali jo prosila, ali bi šla po fanta v vrtec. Marija se je odzvala užaljeno, oklevajoče, toda kot da se ni mogla upreti obljubi prijateljstva, je prišla, nenaavadno urejena, in Kim se je – po teh daljših odsotnostih – zdela posebej ljubezniva. Njeno čvekanje se je uneslo, le tu in tam je še navrgla kakšno malenkost iz preteklega življenja, pa še to obotavljivo, kot da se zaveda Kimine zadržanosti.

Vse dokler se nista na poti v vrtec ustavili pod drevoredi. Kim je potiskala kolo in Marija je hodila ob njej. Kim je imela občutek, kot da bi govoril nekdo nad njo. Ozrla se je proti drevesom, toda v krošnjah ni ugledala zvočnika, le svetlikanje sonca ji je zaslepilo oči. Marija je pripovedovala, da se je njena mati vnovič poročila in da je rodila še tri sinove. Ni rekla, da je bil to materin drugi zakon, saj prvega sploh ni bilo. Marija se je zgodila po naključju: kot nehoten izbrizg, ki ga oče menda ni hotel priznati, potem pa, ko si je premislil, mati ni bila več pripravljena na to. Osredotočila se je na novega moškega, ki je bil nekakšen paznik ali nekaj, v zaporu, in v prostem času kvartopirec. Cele dneve sta se prepirala, on je vpil, da so prekleti kosci kartona in platna s slikanicami njegov vir dohodka in da naj ga ne poskuša predelati, sicer bo on predelal njo, mati se je drla, da se je nima kaj dotikati, dokler bo zahajal v kazinoje, ki so samo druge ime za kurbišča. Mislila je, da ga bo z odpovedjo ozdravila njegovih strasti, toda

izkazalo se je, da bolj ko je silila vanj, več ran je prizadejala sama sebi in posebej njej, Mariji. "Ko sem zmogla zbrati misli, ko sem ozavestila, kaj se dogaja v naši hiši, sem materi povedala, vendar je zaščitila njega, ne mene. Svojega ljubimca. Jaz sem bila kurba, ki jo je ogrožala. Zato sem pri šestnajstih pobegnila od doma in se nisem nikoli več vrnila."

Marija je čakala, da se bo Kim odzvala. Pričakovala je, da bo tisto, česar ni dobila poprej, dobila zdaj, sredi dreves, ki so metala senco na njuna ramena in ju delala temnejši, kot sta bili, toda Kim je spet ostala brez besed. Ko se je vrnila domov, je v kuhinji odprla vročo vodo in z njo napolnila korito. Začela je pomivati posodo, ki se je nabrala čez dan. V nekem hipu je dvignila pordele roke in gledala peno, ki ji je polzela proti komolcem. Prešinilo jo je, da ji je Marija vse to povedala zato, ker jo je imela za naivno, neškodljivo, ker je pričakovala ali morda "skalkulirala", da ji ne more škoditi in da ji verjetno tudi v prihodnosti ne bo mogla.

Naslednjič, ko sta se srečali, se je Kim samoumevno navezala na zgodbo, ki ji je bila pomoljena pod nos. "Pa tvoji bratje? So vedeli? Od četrtega do šestnajstega leta je dolga doba."

"Najprej so bili premajhni, ko so odrasli, pa so se mojega očima bali in so raje pogledali stran. Verjetno so mislili, da bo minilo samo od sebe, da se bo naveličal, vendar se ni. Bil je kot žival, nasilen in nepotešljiv. Včasih me je samo tepel, nič drugega. Zahteval je, da se nagnem čez stol, in potem je iz hlač izvlekel pas ..."

Kim se je zastrmela v Marijo. Kaj ji je odkrila in ne nazadnje tudi prikrila? Doumela je, kdo je kdo v tej pripovedi, kaj je kdo kot spolno bitje, kdo je bil rabelj in kdo žrtev, ni pa razumela, zakaj je Marija izbrala ravno njo. Jasno je, da skrivamo svoj pravi obraz in da se v nekem trenutku odločimo poiskati razlago za svoja dejanja, toda kaj je imela s tem Kim? Tudi če se je Marija šla skrivalnice in je želela spodbuditi Kim, da bi ji razkrila kakšno svojo skrivnost, s katero bi lahko trgovala, bi lahko predvidela, da je njeno življenje preveč v krču, deloma zaradi otrok in deloma zaradi Gregorjeve odsotnosti, da bi se bila pripravljena igrati. Kakršno koli igro že. Zaključila je, da je Marija s pripovedovanjem v ljudeh iskala če že ne potrditev, vsaj pozornost. Verjetno je hotela verjeti, da ima njeno življenje smisel. In še bolj ključno, to je zavijala v umetniško formo. Romanov ni znala pisati, sicer bi Kim zgodbo o Marijini nepogrešljivosti brala na polah papirja, tako pa so bile "samo" pesmi.

Kim si je želela podrezati v tisto nekaj, kar bi Marijo spravilo v slabo voljo: navkljub travmi, ki jo je preživela, mar ne bi bilo njeno življenje prazno, če se to ne bi zgodilo? Ali ne bi potem morala priznati svoje zamenljivosti

in nadomestljivosti, ker menda obstaja neskončna vrsta, ki čaka, da bo naše mesto prazno? Vedela je, da so Marijine besede toliko kot na robu praznine; zgolj čvekanje, ki se napaja iz polresnice. In sploh, komu mar za resnico? Kljub dušebrižnosti, ki se jo je Kim skušala privzeti, se ji je zdelo kot bi vanjo vdiral nasilje Marijine zunanosti; kot bi hotelo zaživeti v njej in se poskušalo polastiti njenega življenja.

Zavedala se je, da bi lahko Miho vsak hip pograbila za roko, ter odvihrala. Nič je ni zadrževalo, da ne bi rekla, odjebi s to svojo vlogo žrtve, sploh pa me vsa stvar ne zanima, v resnici me tudi nikoli ni, vendar ni premogla tolikšne grobosti. Če je vse do zdaj hotela verjeti, da je Marija dobra, skrbna ženska, ki ima le malo preveč časa in ga investira vanjo in v njeno družino, se je zdaj nekaj v njej uprlo. Gregor jo je svaril, vendar ni hotela slišati. Toda Gregor je bil drugačen, ljudi je znal odsekati. Ena napačen gib in je obrnil hrbet. Tudi njej je nekoč rekel: "Če bi me prevarala, bi odšel, niti pomišljal ne bi!"

Kim se je dokopala do spoznanja, da se prijateljstvu z Marijo ni odpovedala iz istega razloga, zaradi katerega ni zapustila Gregorja. Verjetno ni šlo toliko za to, da si je Gregorjeva odsotnost iskala namestnika, nadomestek, pač pa je šlo za njeno lenobo. Vsa stvar v zvezi z Gregorjem je bila v tem, da jo je Gregor puščal samo pri njeni odločitvi, on se je namreč odločil za to življenje, kakršnega so živeli – on po več mesecev daleč stran in ona sama z dečkoma, vsa v čakanju.

Nehala se je poglobljati v to, zakaj ne morejo z njim. Kar je Gregor navajal kot argument, da bi ga tam daleč prav tako čakala, zato je bolje, da ga čaka tu, naj bi Kim zadoščalo. Morda je bil za vse skupaj kriv strah pred praznino in odpor ob misli, da bo morala svoje življenje začeti živeti od začetka. Raje se je držala na svoji strani, kjer je poznala ulice, trgovine, ljudi, čeprav so bili ljudje takšni, kot je bila Marija, ali celo hujši.

V tistem času je bila raztresena, odsotna. Denar, ki ga je Gregor pošiljal iz tujine, je polagala na račune fantov. Morda je tako verjela, da se bo osamosvojila, presekala čakanje, ne nazadnje je lahko preživela tudi brez tistega, ki jih je zapuščal. Tako je sprejela poučevanje na arhitekturnem faksu. Študentom je pomagala razumeti literarne tekste, iz njih izluščiti fizične enote, kot so bili hiše, drevesa, pokrajina. Ko so imeli predmete izločene iz gostobesedja, so jih začeli oblikovati iz papirja, žic, glin in drugega materiala. To je bil njen svet, ki ga je obvladala. Ko se je vračala

domov, je v centru mesta kupila bageto in dva krofa, kot da bi se hotela oddolžiti za užitek, ki ga je podoživela s študenti na faksu.

Ko je hodila po svojih poteh, je na sinova navadno pazila njena mama. Toda v tistih začetnih odrivih od sinov, od družine, mama ni bila razumevajoča. Menila je, da Kim ne bi bilo treba usklajevati dela z vzgojo fantov. Govorila je, da Gregor dovolj zasluži; pohajkovanje po faksu, kot se je izrazila, je imela za kaprico. Menila je, da bi se morala Kim z Gregorjevo odsotnostjo sprijazniti in potrpeti. "Življenje pač ni praznik," je bil njen najbolj običajen stavek, in tudi zato je Kim tistega popoldneva, ko je morala nadomeščati profesorja, ni poklicala. Ne glede na to, kaj si je mislila njena mati, je Kim hotela poskrbeti zase – narediti nekaj za svojo prihodnost, se znebiti sedanjosti, v kateri je postajala iz dneva v dan bolj živčna. Zdelo se ji je, da tudi za sinova lahko poskrbi le, če zapusti samo sebe, zapolni dneve, ki so se vlekli v neskončnost.

Marija je bila več kot na doseg roke. Poleg tega je Kim čutila, da se v njej nabira temna voda, nekomu bo morala povedati, kaj preživlja v času Gregorjeve odsotnosti. Nekoč jo je imelo, da bi Mariji priznala, kako si želi, da bi se od njega lahko odljubila, toda tako težko je nehati ljubiti tistega, za katerega si že zgodaj sklenil, da ga boš ljubil; svoj čas je celo zagovarjala idejo, da se vse zgodi, celotno življenje, v zgodnjih dvajsetih. Gregor se ji je včasih zdel tuj, in spet – včasih ga je noro ljubila. Toda morda se je tudi bala, morda je že tedaj slutila, da bi Marija izpoved obrnila sebi v prid ali pa bi ji dala napačen nasvet. Zato je Kim zadnje čase, kadar sta bili z Marijo sami, in med njima otroka, molčala. In poslušala. Tistikrat, ko je Marija prišla pazit otroka, je prišla tudi povedat, kako se je zgubila v nakupovalnem centru; bolj ko je iskala izhod, bolj se ji je ta izmikal, in ko je rekla, da so nakupovalni centri kot gozdovi, v njih smo vsi zreducirani samo še na lovce-nabiralce, je Kim spet prešinila misel, da z Marijo ni vse v redu. Menda ji je pot iz gozda pokazal neki nekdanji ljubimec, ki jo je pospremil do parkirišča.

Kim je vzela mlajšega Svita v naročje in mu z roko obrisala lica, kot da bi s tem skušala preusmeriti pozornost od Marijinega blebetanja k otroku. Na hitro je skušala krompir in Mariji naročila, naj ga pretlači, doda mleko in maslo. V trgovini je kupila breskov sok in na mizo postavila kozarce; že jutraj je pomila tla, vendar so bila zdaj spet umazana. Ko je stopila v spalnico in iz omare vzela plašč, ji je pogled zataval skozi okno. Ker je bila pomlad, so visoke drevesne krošnje ozelenele, zato ni mogla videti dogajanja na sosednjem balkonu. Nasproti njih je stanoval par, ona bistveno mlajša od njega, brez otrok. Če so se srečali na cesti, so se zavezniško nasmihali drug drugemu.

Na tiho je odprla vrata, da ne bi bilo nepotrebnega joka. To so bili ti njeni mali pobegi – ne da dečkov ne bi ljubila, le izhoditi si je morala lasten prostor. Tako kot si je Gregor ustvaril svoj prostor drugosti, tako ga je zase zahtevala ona. – Zahtevati in ostati človeško bitje. Pri tem seveda ni računala, da lahko prizadene, predvsem pa ne, da lahko prizadene svoje bližnje, ki jih ne moremo imeti tako radi, da jih ne bi prepustili nevarnosti. Dovolj je samo hipna bežnost, in življenje se postavi na glavo.

Kim je s študenti postavljala inštalacijo v kletnih prostorih univerze. Sedla je na enega izmed štirih stolov, ki naj bi sugerirali odsotno prisotnost, se zazrla v sončni žarek, ki se mu je uspelo izmuzniti med roletama ter je tako kazal na to in ono, predvsem pa je postopoma zakrival nevidno nit, na kateri je visela metla. Preden se je žarek previdno umaknil k razpoki med roletama in dokončno izginil, se je Kim zdrznila. Sobo je napolnil najprej turkizen in nato kostanjev mrak. Zdelo se ji je, kot bi stoli postali nepremični, nejasni, še bolj tihi kot sicer, in zaradi vsiljivega šuma teme, ki jo je vodil v grozo, se je po steni pretipala do izhoda.

Zunaj je bilo parkirišče prazno. V stavbi je pustila dežnik, vendar je bila preveč lena, da bi se vrnila ponj.

Na vhodu domačega stanovanja si je sezula čevlje. Marija je že odšla. Preden je stopila v kuhinjo, kjer sta Miha in Svit, preoblečena v pižami, cingljala s priborom, se je dotikala predmetov na hodniku: modrega namiznega prta, radia s sedmimi gumbi drevesne barve, večine prevedenih romanov Javierja Mariása, kavnihi skodelici v stekleni omari in namizne svetilke, ki se je žalostno povešala, ker se nihče ni potrudil, da bi z nje spihal prah in jo poravnal. Fanta sta jo pozdravila z glasnimi vzkliki. Čutila se je utrujeno, raznihano. Predvsem zaradi odsotnosti tistega, za katerega je mislila, da ga ljubi, in ki ji je pustil, da se znajde. Fanta je povprašala, ali je že dolgo, odkar je Marija odšla, in iz nelagodja, ki se je izrisalo na njenem obrazu, zaznala, da je naredila napako.

Ženski, ki jo je komaj poznala, je izročila svoje življenje, življenje, ki ga je živela in edino poznala in ki se ga je ne nazadnje tudi oklepala.

Tisti hip, ko je stopila v otroško sobo in vzela v roke fotografije, je bil za Kim kot privid. Prepričana je bila le o naslednjem: kar se ji je zgodilo, krčevita tresavica in ples telesa, je zaznala že v univerzitetni kleti, kjer je čakala na znak – da bo nekaj uzrla, da se bo nekdo sklonil k njej in jo sredi nevihtne pokrajine, ko se tema samo pomnožuje, videl. Bila je to smrt nedolžnosti. Še nikoli v življenju se namreč ni počutila tako samo.

Vse to je sicer sprevidela šele, ko je s šopom fotografij stopila v kuhinjo. Prostor se je zdel naelektren in to vzdušje je Kim vrglo iz tira, da je začela

vpiti na dečka, ki sta sedela za mizo. "Kako sta lahko dovolila kaj takega?" je vprašala in fotografije teatralično podržala v zraku.

Miha se je preplašeno zazrl vanjo, Svit je še naprej jedel. Ko sta tako sedela, s hrbtom obrnjena proti njej, se je spomnila na Gregorja iz njunih prvih skupnih let in zdelo se ji je, kot bi prihajal iz drugega življenja, iz paralelnega vesolja. Nekoč sta bila, zdaj pa komaj še – verjetno tudi po njeni zaslugi: Gregor je znal opredeliti, kakšne vrste človek je, česa je zmožen, in je to sprejemal, s tem je bil verjetno pomirjen, medtem ko se je Kim ves čas spraševala o sebi, o tem, kaj je njeno življenje. Morda je bilo to spraševanje dokaz nezrelosti, morda celo otročjosti, in ta otročjost jo je pripeljala do trenutka, ko je zaprepadeno stala sredi kuhinje in zahtevala pojasnilo, kaj se je dogajalo med njeno odsotnostjo, kot da bi otroka lahko kar koli preprečila. Zavedela se je svoje odgovornosti in morda se je zaradi tega za hip še zazrla v fotografije ter jih v navalu besa začela trgati. V tistem je čutila sovraštvo do Marije, do sebe, celo do Gregorja, ki jo je skušal nekoč posvariti pred Marijo. Tedaj se ji je zdelo, da je pokroviteljski, da se pred njo postavlja – češ, lahko bi imel katero koli žensko, pa je izbral njo. Na čuden način je bil ravno tedaj najbolj njen Gregor.

Pobrala je košček raztrgane fotografije, na kateri je bila noga enega od sinov, ali pa je bila roka, tega ni mogla zagotovo vedeti, saj je podobe fotografij izvrgla iz misli. Jezilo jo je, da sta sinova postala predmet neke tuje intimnosti, nečesa, kar je bilo onstran njenega dosega.

Miha je tedaj že prišel do nje in rekel, da so se predvsem (ali je rekel samo?) igrali, da se je Marija hotela igrati; njemu je bilo neprijetno, Svit pa ni razumel. Ko je Svita prišla za brado in poskušala ujeti njegove oči, tam ni bilo groze, kot je pričakovala, pač pa običajna vdanost, prevpraševanje obstoja sveta in pripravljenost na to, kaj se bo zgodilo v naslednjem hipu.

Ko je približala obraz Mihi, je rekel: "Marija je rekla, da boš jezna, ker smo se tako igrali, čeprav se jaz nisem hotel, in, in, in ..."

Hotela ga je vprašati: Te je prisilila k igranju?, vendar se je zadržala, saj ni imelo smisla, da bi še naprej drezala. Ni ga hotela še dodatno prizadeti in predvsem ni hotela pokazati svojega obupa. Na vsak način pa ji je bilo jasno, da je bilo Marijino dejanje preračunano: razmišljala je o pismu, ki ji ga bo napisala; nekaj o perversnosti neločevanja med igro in neigro, nekaj o tem, da se je s svojimi izpovedmi vrinila v njihovo družino. Kim je mislila, da se tako celi, v resnici pa je prišla nekaj vzeti; vzela je, kar je mogla dobiti, in odšla.

Prijelo jo je, da bi sedla v avtomobil in se brezciljno vozila naokoli. Želela si je izginiti, se izbrisati. Pri tem je bilo nekaj sramu, nekaj nezmožnosti,

predvsem pa občutek, da bo njeno življenje vedno polno navadnega, vsakdanjega fizičnega trpljenja. Fantoma je zašepetala, naj se preoblečeta v pižami, si umijeta zobe in odideta v posteljo. Z mize je pospravila skodelici, ju splaknila z vodo in postavila na plastičen odcejalnik. Pomislila je, da ima dve možnosti: da vztraja v zdajšnjem stanju ali pa vse spremeni, naznani Marijo, se odpove življenju z Gregorjem, morebiti celo s sinovoma. Sicer je bilo nenavadno, da je lahko razmišljala tako racionalno, ko pa se je nahajala v območju neresničnega. Imelo jo je, da bi zajokala, se oprijela pulta in razvozlala tisti vozel, ki ga je že tako dolgo nosila.

Odšla je v spalnico, da bi se preoblekla, ter se zazrla skozi okno. Zaradi goste, temno modre teme, ki je razsajala zunaj, ni mogla videti ničesar, je pa tedaj sklenila, da bo fotografije, ki jih je naredila Marija, uničila. Imela je občutek, kot da bi izdala Gregorja, zdaj je bila brez njega že kakšen mesec in pol, preden je odšel, sta se ljubila in po ljubljenu, ko se je strast polegla in so se sokovi izlili, se je prižela k njemu, mu položila roko na prsa, vpila njegov vonj, na videz nepomembna gesta, toda zanjo pomembnejša od spolnosti. Šlo je za tolažbo in podporo, tako si je podprla glavo in upala, da jo bo, posebej v času njegove odsotnosti, obdržala pokonci.

Ko sta otroka zaspala, je Kim živčno preverjala telefon. Skušala se je zadrževati, da Gregorja ne bi prepogosto ali po nepotrebnem vznemirjala, zato se je zadrževala do trenutka, ko ni mogla več, nekako tako, kot bi bila pod vodo. Zdaj ji je pošla sapa in za to je bila kriva sama. Če bi ostala doma, se to ne bi zgodilo, toda zdaj je bilo neodločljivo. Gregor ji je nekoč govoril o tistih, ki so sedeli na zatožni klopi in katerih misli je moral prevajati. Zdaj je bila ta naloga, pojasniti nepojasnljivo, naložena njej, hkrati je slutila, da govorjenje ali celo pisanje o tem, kar se je zgodilo tega večera, ne bo nič spremenilo, predvsem pa njenega trpljenja ne bo preobrazilo v nekaj koristnega.

Kim se je v trenutku, ko je na drugi strani zaslišala Gregorjev glas, zaspan in zato pomirjujoč, navkljub poprejšnjemu oklevanju odločila, da bo stvar vzela v zakup: Marija jo je opomnila, da smo tu samo za hip in da se lahko vse spremeni in da potemtakem ni nobene gotovosti, malodane nobene varnosti. Ljudje, ki jim zaupamo, ki smo jim zaupali, nas izdajo, in tedaj se zdi, da del nas postane izgubljen in v preteklosti.

“Si v redu?” je skoraj tiho vprašal Gregor. Hotela mu je odgovoriti, da sta otroka v redu, vendar bi to vrglo sum na njeno stanje, zato je vprašala: “Kdaj se vrneš?”

Slišala je njegov zavzdih, kot da bi ji moral še enkrat, kot otroku, pojasniti, da iz njihovega življenja na izostaja, ker bi mu tako godilo, pač pa zato, ker je to njihov skupni dogovor.

“Zakaj? Se je kaj zgodilo?”

“Ne, ne, samo hotela sem slišati tvoj glas ...”

Pred dnevi je spet odprla Gregorjevo omaro z oblačili in se z obrazom zarila vanjo.

“Gregor,” je rekla počasi, kot da pri sebi preverja tisto, kar bo sledilo. Nato je bruhnulo iz nje: “Marijo sem pustila samo z otrokoma. In, in ...”

“Kaj je naredila ta prasica?”

“Nič, samo fotografije sem našla, na njuni postelji v otroški sobi ...” Glas se ji je prelomil in začela je hlipati.

“Marija je naredila fotografije najinih otrok? Kim, zberi se, prosim te lepo, moram vedeti, da je s fantoma vse v redu!”

“Mislila sem, da ji lahko zaupam, da bo pazila na njiju, mama ni mogla ... Bila sem na faksu ...” Kim je zagledala obris sence na vratih, očitno je z jokom in zmedenim pripovedovanjem zbudila otroka. Stala sta drug ob drugem, v pižamah, potiskanih z vzorci medvedov in avtomobilov. Skozi temo je videla, da sta preplašena. Njena reakcija ju je morala vreči iz tira, morda celo bolj kot razlog njenega razburjenja. Miha se je postavil prednjo in iztegnil roke, medtem ko je v Svitovih očeh videla svetlikanje; očitno je bil na robu joka.

“Sta budna? Lahko govorim z njima?” je hlastno rekel Gregor, ki so mu očitno v trenutku zrasla netopirska ušesa.

Ko so legli v posteljo in je fanta pokrila s prešito odejo, je čutila, kako sta se njuni drobni telesi, ki sta skozi temo svetili s fluorescentno lučjo, prepletli in potem je Svit položil levo nogo na njen trebuh. Če so spali skupaj, so se počutili varnejše. Ni bilo to, da bi Kim z njima skušala prikriti prazno stran postelje, pač pa si je želela zjutraj uzreti njuna obraza. Mirna, zazibana v sen.